

Ε. Συμεωνίδου –Καστανίδου
Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου στο ΑΠΘ

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ
ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑ

Συχνή η ενασχόληση των δικαστηρίων με την ποινική ευθύνη των γιατρών από αμέλεια, τόσο περισσότερο όσο η τεχνολογία εξελίσσεται.

Η ποινική δίωξη στηρίζεται κατά κανόνα:

**σε έγκληση, μπορεί όμως να είναι και
αυτεπάγγελτη, ακόμα και για μια
απλή σωματική βλάβη.**

**(Η νομολογία δέχεται παγίως ότι ο
γιατρός είναι πρόσωπο υπόχρεο σε
ιδιαίτερη επιμέλεια- ΑΠ 2581/2008).**

Η ποινική ευθύνη προκύπτει:

1. Από πράξη

2. Από παράλειψη

Η ποινική ευθύνη από πράξη προϋποθέτει:

- **μυϊκή ενέργεια,**
- **που δημιουργεί δυνατότητα κινδύνου για τον άνθρωπο και**
- **οδηγεί αιτιωδώς στον θάνατο ή σε σωματική βλάβη.**

Οι περισσότερες ιατρικές πράξεις – ακόμη και οι πιο απλές – **εμπεριέχουν κινδύνους** και είναι πιθανό να προκαλέσουν θάνατο ή σωματικές βλάβες.

Αυτό δεν το αγνοεί το δίκαιο.

Μια αρχικά άδικη πράξη **μπορεί να δικαιολογηθεί τελικά**

Οι ιατρικές πράξεις δεν δικαιολογούνται
όταν υπάρχει απλώς συναίνεση – όπως
συχνά υποθέτουν οι γιατροί.

Δεν θεωρούνται άδικες μόνον όταν
τηρούνται οι όροι της **επιτρεπόμενης**
κινδυνώδους δράσης

Η επιτρεπόμενη κινδυνώδης δράση προϋποθέτει:

1. Επιλογή της ενδεδειγμένης ιατρικά μεθόδου (στάθμιση οφέλους – κινδύνων).
2. Πλήρη ενημέρωση του ασθενούς.
3. Συναίνεση ρητή και σαφή.
4. Πραγματοποίηση της ιατρικής πράξης lege artis, σύμφωνα δηλαδή με τους γενικά επικρατούντες κανόνες της ιατρικής επιστήμης (έτσι εισέρχεται στην αξιολόγηση το ιατρικό σφάλμα)

Παραδείγματα από νομολογία:

1. Θεραπευτική αγωγή για καρκίνο μήτρας, με παρενέργεια την πρόκληση βλάβης στο ουροποιητικό σύστημα.
2. Επέμβαση για αφαίρεση ινομώματος, που καταλήγει σε αφαίρεση ολόκληρης της μήτρας.

Αποδεικτικές δυσχέρειες:

1. Ήταν ιατρικά ενδεδειγμένη η μέθοδος;
2. Υπήρχε πλήρης ενημέρωση του ασθενούς;
3. Ήταν η συναίνεση ελεύθερη;
4. Έγινε η ιατρική πράξη lege artis ή μεσολάβησε κάποιο ιατρικό σφάλμα;

Οι πιθανές ιατρικές πλημμέλειες δεν συνεπάγονται οπωσδήποτε ποινική ευθύνη:

- Όταν η βλάβη προκαλείται από άλλη αιτία.
- Όταν, παρά την ύπαρξη πλημμέλειας, δεν υπήρξε αμέλεια από την πλευρά του γιατρού.

Η αμέλεια συνιστά αυτοτελές μέγεθος για το ποινικό δίκαιο. Δεν καταφάσκεται κάθε φορά που δεν υπάρχει δόλος.

Δεν υπάρχει αμέλεια όταν ο γιατρός:

- **έχει δείξει την προσοχή που όφειλε** (διεξάγει σωστά μια επέμβαση, αλλά του έχουν δώσει εσφαλμένα εργαστηριακά αποτελέσματα ή μη αποστειρωμένο εργαλείο).
- **έχει δείξει την προσοχή που μπορούσε** (διεξάγει μια επέμβαση χωρίς προηγούμενη εξέταση, γιατί το μηχάνημα είναι χαλασμένο και δεν υπάρχει χρόνος για αναζήτηση άλλου).

Ευθύνη γιατρών από παράλειψη

Η ανθρωποκτονία και η σωματική βλάβη μπορούν να τελεστούν και με παράλειψη, εφόσον:

(α) Υπάρχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του γιατρού σε ενέργεια και

(β) Η παράλειψη προκαλεί αιτιωδώς τον θάνατο ή τη σωματική βλάβη του ασθενούς.

Η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση πηγάζει από:

(α) τον νόμο (Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας)

(β) σύμβαση

(γ) προηγούμενη επικίνδυνη ενέργεια (λ.χ. χορήγηση λάθους φαρμάκου).

Έχει γίνει δεκτή ποινική ευθύνη γιατρού που:

(α) δεν μπόρεσε να διαγνώσει εγκαίρως το ιατρικό πρόβλημα του ασθενούς, με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η υγεία του,

(β) καθυστέρησε σημαντικά να προχωρήσει στην εκτέλεση ορισμένης ιατρικής πράξης, με αποτέλεσμα και πάλι την επιδείνωση της υγείας,

(γ) έκανε lege artis μια ιατρική επέμβαση, αλλά παρέλειψε να χορηγήσει στον ασθενή την αναγκαία θεραπευτική αγωγή – λ.χ. ισχυρή αντιβίωση - με αποτέλεσμα την επιδείνωση της κατάστασής του,

(δ) δεν διέγνωσε εγκαίρως τις επιπλοκές που προκάλεσε η επέμβασή του, ώστε να παραπέμψει τον ασθενή στον αρμόδιο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του γιατρό.

**Για την τεκμηρίωση της ποινικής ευθύνης του
γιατρού θα πρέπει στην απόφαση να αναφέρεται:**

**(α) ποια συγκεκριμένη ενέργεια όφειλε να κάνει ο
γιατρός**

και

**(β) ποια διάταξη νόμου ή σύμβασης ή ποια
προηγούμενη επικίνδυνη πράξη δημιουργούν
την ιδιαίτερη νομική υποχρέωση τέλεσης της
ενέργειας.**

Επιπλέον πρέπει να προκύπτει αιτιακή σχέση μεταξύ παράλειψης και αποτελέσματος

Τούτο συμβαίνει κατά τη νομολογία μας όταν:

πιθανολογείται με βασιμότητα, που αγγίζει τα όρια της βεβαιότητας, ότι η εκπλήρωση της υποχρέωσής του θα μπορούσε να αποτρέψει την εμφάνιση του κινδύνου ή να ανακόψει την εξέλιξή του προς τη βλάβη της ζωής ή της υγείας, ώστε τελικά να μην επέλθει το αξιόποιο αποτέλεσμα έτσι όπως επήλθε (ΑΠ 159/12, 436/12).

ΤριμΕφΑθηνών 4549/2000

Αθώωση γιατρού που κατηγορούνταν για ανθρωποκτονία με παράλειψη, διότι το δικαστήριο δεν πείσθηκε ότι η άμεση χειρουργική επέμβαση, την οποία όφειλε να κάνει, θα μπορούσε να ανακόψει την αυτοδύναμη εξέλιξη του κινδύνου προς τη βλάβη της ζωής.

Η θέση της νομολογίας ότι «η αναφορά στους όρους του άρθρου 15 ΠΚ είναι αναγκαία μόνον όταν η αμέλεια συνιστά σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε» (ΑΠ 640/11, 436/12).

Με το άρθρο 15 ΠΚ επεκτείνεται το αξιόποιο και μια συμπεριφορά που δεν τυποποιείται σε κυρωτικό κανόνα, μετατρέπεται σε αξιόποινη. Έτσι, το να τιμωρείται κάποιος για ανθρωποκτονία ή σωματική βλάβη με παράλειψη χωρίς να μνημονεύονται οι όροι του άρθρου 15 ΠΚ, είναι σαν να τιμωρείται για απόπειρα ή απλή συνέργεια χωρίς να αναφέρονται οι όροι των άρθρων 42 ή 47 ΠΚ.

Η θέση της νομολογίας ότι «η παράλειψη ενυπάρχει σε κάθε μορφή αμέλειας», και δεν είναι αναγκαία η ειδική αναφορά σε αυτήν (ΑΠ 436/12)

Ορθή κατ' αρχήν: Η αμέλεια εμπεριέχει παράλειψη.

Ωστόσο η παράλειψη που εμπεριέχεται στην αμέλεια είναι **διαφορετική** από εκείνη που προκύπτει από το άρθρο 15 ΠΚ.

Μπορεί να διακρίνει κανείς 2 παραλείψεις.

Ο γιατρός δεν πραγματοποιεί εγκαίρως μια χειρουργική επέμβαση, με αποτέλεσμα να επέλθει μετά από δύο ημέρες ο θάνατος του ασθενούς.

Με αυτή την παράλειψη **πραγματώνεται ήδη η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος**, αν βεβαιωθεί ότι ο γιατρός είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση από τον νόμο ή σύμβαση να κάνει την επέμβαση.

Διαφορετική παράλειψη είναι το ότι ο γιατρός δεν έδειξε την προσοχή που όφειλε και που μπορούσε να δείξει, η οποία και μόνον εμπεριέχεται στην αμέλεια.

Η δεύτερη παράλειψη δεν είναι δεδομένη κάθε φορά που συντρέχει η πρώτη:

Γιατί μπορεί ο γιατρός, κατά τους γενικά παραδεκτούς κανόνες άσκησης της ιατρικής, να έδειξε κάθε απαιτούμενη προσοχή για να διαγνώσει λ.χ. την κρισιμότητα της κατάστασης του ασθενούς, αλλά να μην μπόρεσε τελικά να το πετύχει.

Για την κατάφαση ποινικής ευθύνης του γιατρού από παράλειψη θα πρέπει στην απόφαση να ορίζεται:

- 1. Η ενέργεια** την οποία όφειλε να κάνει ο γιατρός,
- 2. Η διάταξη νόμου ή σύμβασης ή η προηγούμενη επικίνδυνη συμπεριφορά** του γιατρού που δημιουργεί την υποχρέωση για τέλεση της πιο πάνω ενέργειας, **βάσει του άρθρου 15 ΠΚ,**

3. Η αιτιακή σύνδεση της παράλειψης του γιατρού με το αποτέλεσμα, αν, δηλαδή, πιθανολογείται πως αν έκανε την ενέργεια θα μπορούσε να αποτρέψει την εμφάνιση του κινδύνου ή να ανακόψει την εξέλιξή του προς τη βλάβη.

4. Η αμέλεια του γιατρού: αν έδειξε την προσοχή που όφειλε και μπορούσε να δείξει

5. Το είδος της αμέλειας: ενσυνείδητη ή ασυνείδητη .